

Vattentjänstplan för Arboga kommun

Samrådshandling

Antagen av: Förvaltning/Beslutande organ
Datum och paragraf: xxxx-xx-xx
Ärendenummer: KS 77/2023
Dokumentansvarig: Kommunstyrelseförvaltningen, Samhällsplaneringsenhet
Senast reviderad: 2024-11-22
Uppföljning senast: xxxx-xx-xx
Relaterar till: x

Innehåll

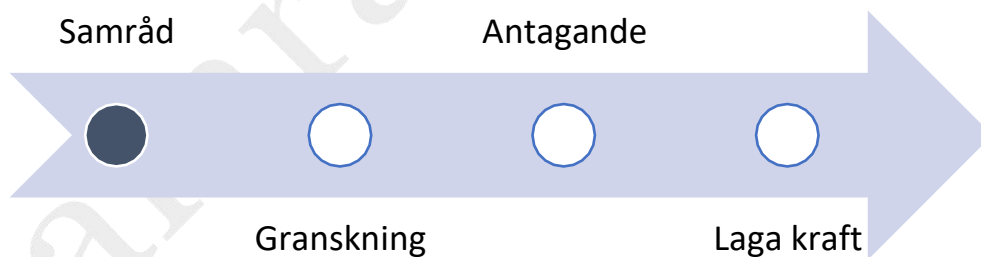
1	Bakgrund	3
1.1	Inledning	3
1.2	Strategisk miljöbedömning	4
1.3	Förvaltning av vattentjänstplanen	4
2	Plan för den allmänna anläggningen	5
2.1	VA-huvudman och VA-verksamhetsområden	5
2.2	Dricksvattenförsörjning	5
2.2.1	Framtida dricksvattenförsörjning	6
2.3	Spillvattenhantering	7
2.3.1	Framtida spillvattenhantering	7
2.4	Ledningsnät och den tekniska anläggningen	8
2.4.1	Framtida planering för ledningsnät och den tekniska anläggningen	8
2.5	Dagvatten	9
2.5.1	Framtida dagvattenhantering	11
2.5.2	Dimensionering nya dagvattenledningar	12
2.6	Förutsättningar för att driva VA-verksamhet	12
2.6.1	Framtida förutsättningar för att driva VA-verksamhet	13
3	Skyfall	14
3.1	Påverkan på den allmänna anläggningen	15
3.2	Åtgärder för att den allmänna VA-anläggningen ska fungera vid ökad belastning på grund av skyfall	15
4	VA-utbyggnadsplan	17
4.1	Kommunens skyldighet	17
4.2	Kopplingen till den fysiska planeringen	17
4.3	Bedömning av behov och prioritet	18
4.4	Tillsyn av enskilda avlopp	23
	Ordförklaringar	24

1 Bakgrund

I samband med ändringar av Lagen om allmänna vattentjänster (LAV), som trädde i kraft 2023-01-01 ska alla kommuner ha en aktuell vattentjänstplan. En vattentjänstplan ska innehålla en långsiktig planering för hur kommunen ska tillgodose behovet av allmänna vattentjänster, det vill säga vattenförsörjning och avlopp. Vattentjänstplanen ska även innehålla en bedömning av vilka åtgärder som krävs för att de allmänna VA-anläggningarna ska fungera vid skyfall.

1.1 Inledning

Enligt vattentjänstlagen ska kommunen innan den antar eller ändrar en vattentjänstplan samråda med de fastighetsägare och myndigheter som kan antas ha ett väsentligt intresse av planen. Efter samråd ska kommunen även ställa ut ett förslag till plan för granskning under minst fyra veckor vilket ska informeras av kommunen på sin anslagstavla före utställningstidens början. Kommunen ska ta hänsyn till de synpunkter som kommit in under samrådet och granskningen samt redovisa hur de har beaktats inför antagande av kommunfullmäktige.

Figur 1 Beslutsprocessen av en vattentjänstplan.

Arbogas vattentjänstplan består av tre delar:

- **Plan för den allmänna anläggningen** beskriver kommunens planering av de allmänna vattentjänsterna inom nuvarande VA-verksamhetsområde.
- **Skyfallsdelen** handlar om skyfall och dess konsekvenser för VA-leveranserna.
- **VA-utbyggnadsplan** beskriver förutsättningarna för och behovet av utbyggnad av vattentjänster i kommunen.

Vattentjänstplanen är framtagen av kommunens förvaltningsövergripande arbetsgrupp med hjälp av konsultbolaget WSP Sverige AB.

1.2 Strategisk miljöbedömning

För en kommunal plan ska en strategisk miljöbedömning göras enligt 6 kap 3 § miljöbalken. Syftet med miljöbedömningen är att utreda om planen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. En undersökning av behov av strategisk miljöbedömning har gjorts för föreliggande vattentjänstplan och finns i Bilaga A.

Undersökningen har avgränsats till att bedöma den generella påverkan på miljön som vattentjänstplanen medför i och med föreslagen utveckling av allmänna vattentjänster i kommunen. Kommunen har under 2024 beslutat att vattentjänstplanen inte antas innebära betydande miljöpåverkan. Planen förväntas ge vissa positiva effekter i och med att dess syfte är att säkerställa den allmänna VA-försörjningen. Det innebär att ingen miljöbedömning kommer att upprättas.

1.3 Förvaltning av vattentjänstplanen

Arbetet med VA-planeringen är ett kommunövergripande arbete mellan kommunstyrelseförvaltningen, Arboga kommunalteknik AB och Arboga vatten och Avlopp AB. Kommunfullmäktige beslutar om antagande och ändring av en vattentjänstplan. Kommunfullmäktige ska minst vart fjärde år pröva om vattentjänstplanen är aktuell med hänsyn till behovet av allmänna vattentjänster.

2 Plan för den allmänna anläggningen

Plan för den allmänna anläggningen beskriver hur den allmänna VA-anläggningen inom nuvarande verksamhetsområde ska utvecklas och förvaltas. Planen omfattar hela kommunala VA-anläggningen inklusive samtliga anläggningar som är nödvändiga vid försörjning av VA-tjänster.

2.1 VA-huvudman och VA-verksamhetsområden

Arboga Vatten och Avlopp AB (AVAAB) är VA-huvudman i Arboga kommun. Det är Västra Mälardalens VA AB (VMVA) som sköter och administrerar den allmänna anläggningen i Arboga kommun åt ägaren. VMVA AB ägs till lika delar av Arboga och Kungsörs kommuner.

En allmän VA-anläggnings verksamhetsområde (VO) för den allmän VA-anläggningen visar vilka fastigheter som omfattas av en eller flera vattentjänster. Idag eftersträvar kommuner att ha beslutade verksamhetsområden som redovisar var det finns behov av vattentjänsterna spillvatten (S), dricksvatten (V) och dagvatten (D). I Arboga kommun finns idag tio beslutade VA-verksamhetsområden för vatten (V) och spillvatten (S): Arboga tätort, Medåker, Götlunda, Sätra, Lungers udde, Fröshammar, Björkudden, Södra Lunger, Sjöboviken och Furuskallan. Verksamhetsområde för Götlunda, Arboga tätort, Sätra och Medåker omfattar även dagvatten (D). Inom ett beslutat verksamhetsområde för allmänt VA har fastighetsägaren rätt att ansluta sin fastighet och använda den allmänna anläggningen. Fastighetsägaren är också skyldig att betala de avgifter som är fastställda av kommunfullmäktige. Fastighetsägaren betalar för de vattentjänster som fastigheten nyttjar inom beslutade verksamhetsområden.

Det finns också ett antal fastigheter som är anslutna till det kommunala vatten- och spillvattenledningsnätet men som inte tillhör ett verksamhetsområde och har ett avtal.

2.2 Dricksvattenförsörjning

Dricksvattenförsörjningen är central i ett samhälle och omfattar vattentäcker, vattenverk- och distributionsanläggningar. Inom dricksvattenförsörjning läggs stor vikt på trygghet och säkerhet så som vattenkvalitet och leveranssäkerhet. Produktion och distribution kräver ett framsynt arbetssätt, bland annat avseende säkerhet, krissituationer och risker kopplade till klimatförändringar.

I Arboga kommun finns det tre stycken vattenskyddsområden, i två av dessa finns kommunala vattenverk. Det finns även ett vattenskyddsområde som inte längre är i bruk, vilket kan komma att inskränkas i framtiden.

Alla vattenverk som producerar det kommunala vattnet följer högt ställda kvalitetskriterier för dricksvatten.

Idag finns det god kapacitet i kommunens vattenverk och det finns inga kända problem med råvattenkvalitet.

Om den ordinarie vattentäkten inte kan användas på kort eller lång sikt kan man behöva ta råvatten från en reservvattentäkt.

I Arboga kommun utgör Arbogaån kommunens reservvattentäkt.

För att säkerställa effektiv nödvattenförsörjning vid behov pågår det uppdatering av nödvattenplan.

2.2.1 **Kommunen har även tagit fram ett nytt förslag till vattenskyddsområde för att skydda dricksvattenförsörjningen från Hjälmarens. Framtida dricksvattenförsörjning**

Det finns god kapacitet i kommunens vattenverk för framtiden.

För att skydda kommunens dricksvattentäkter bör Arboga kommun ta fram nya vattenskyddsområden med föreskrifterna där det saknas och behov finns samt se över och uppdatera de befintliga vattenskyddsområdena.

Åtgärder kopplade till dricksvattenförsörjning sammanställs i Tabell 1.

Tabell 1 Åtgärder gällande dricksvattenförsörjning.

Åtgärd	Motiv	Tidplan	Ansvarig
Uppdatera nödvattenplan	Säkerställa effektiv nödvattenförsörjning.	2027	Arboga kommun
Inrätta vattenskyddsområde med föreskrifterna för Hjälmarens	Skydda dricksvattenförsörjningen från Hjälmarens råvattentäkt.	2025	VMVA
Upprätta nya vattenskyddsområden med föreskrifterna där det saknas och behov finns.	Skydda dricksvatten- och reservvattenförsörjningen.	2027	VMVA

Uppdatera föreskrifterna för befintliga vattenskyddsområden	Säkerställa ett bättre skydd genom ny kunskap om vattentäkterna och nya riskbedömningar.	2028	VMVA
---	--	------	------

2.3 Spillvattenhantering

Spillvattenområdet omfattar reningsverk, slambehandling, pumpstationer och ledningsnät. Viktiga framtidsfrågor handlar bland annat om att möta framtida reningskrav, arbeta för en god energianvändning, hantering av tillskottsvatten och säkerställa kapacitet vid utveckling i form av nya bostadsområden och verksamhetsytor inom kommunerna.

I Arboga kommun finns det tre kommunala reningsverk vart avloppsvattnet renas innan det släpps ut till recipient. Idag pågår det mindre renoveringar i den största reningsverket i Arboga. Arboga avloppsreningsverk producerar biogas som används till uppvärmning av verkets lokaler.

Det finns även en anslutning till fjärrvärmenätet och möjligheten att producera fjärrvärme av den gas som inte kan tillgodogöras vid avloppsreningsverket.

2.3.1 Framtida spillvattenhantering

Kapaciteten i nuvarande verken är god idag och på sikt. Även statusen är för närvarande god, men reningsverken kan eventuellt komma behöva rustas upp för att kunna möta framtida krav och EU-regler. Därmed är det viktigt att kontinuerligt beakta förändringar i lagstiftningen.

För att minska föroreningar i avloppsslammet och i det utgående vattnet från reningsverk finns det behov av ett mer strukturerat uppströmsarbete. Det handlar om att arbeta för att stoppa föroreningar redan vid källan.

Åtgärder kopplade till spillvattenhantering sammanställs i Tabell 2.

Tabell 2 Åtgärder för spillvattenhantering.

Åtgärd	Motiv	Tidplan	Ansvarig
Beakta ev förändringar i lagstiftning t.ex. följd av EU:s nya avloppsdirektiv	Planera för att uppfylla framtida renings- och utsläppskrav.	2024–2028	VMVA
Strukturerat uppströmsarbete	Bidra till renare vattendrag och avloppsslam samt klara	2024–2028	VMVA

	nationella mål och krav om giftfri miljö.		
--	---	--	--

2.4 Ledningsnät och den tekniska anläggningen

Det kommunala ledningsnätet består av dricksvatten-, spillvatten- och dagvattenledningar samt till dessa tillhörande anläggningar, exempelvis pumpstationer och tryckstegringsstationer. Arboga har utrett behovet av förnyelse i ledningsnätet kopplat till status och utmaningar som till exempel klimatanpassningar, nästa steg är att formalisera behoven i en förnyelseplan.

Arboga kommun har cirka 15 mil vattenledningar. Ett mått att mäta status för ledningsnätet är att mäta förnysetakten och är andelen av totalledningslängd som förnyas under en tidsperiod. Förnysetakt på ledningsnät för vatten är låg, 0,37% per år. Målet är en förnysetakt för dricksvattentledningsnätet på 0,7%. Statusen för dricksvattenledningar inklusive tryckstegringsstationer anses god utifrån leveransavbrott och läckage. Idag arbetar kommunen aktivt med att ytterligare minska läckaget på dricksvattenledningarna.

Arboga kommun har cirka 13 mil spillvattenledningar. Den sammanvägda statusbedömningen på spillvattenledningsnätet är god. Bedömningen tar hänsyn till källaröversvämningar, rörspektioner, stopp, spolbehov och ledningskollaps. Förnysetakten är låg, 0,36%. Målet är en förnysetakt för spillvattenledningsnätet på 0,5%. Idag belastas ledningsnätet av tillskottsvatten. De flesta pumpstationer har alarm, och de nyaste har även flödesmätare.

Det flesta områden finns det separerade avloppssystem dvs dagvatten och spillvatten går i separata ledningar. Eventuellt finns det kombinerade system i den gamla Arbogas stadskärna.

2.4.1 Framtida planering för ledningsnät och den tekniska anläggningen

För att bibehålla dagens goda status på ledningsnäten bör förnysetakten utökas. För att uppnå detta och bland annat planera för de långsiktiga investeringarna som behövs ska en förnyelseplan för VA-systemet tas fram.

Arboga kommun ska fortsatt arbeta för att minska läckor i dricksvattenledningar. Exempelvis genom aktiv läcksökning kan läckor upptäckas och åtgärdas redan i ett tidigare skede.

För att minska mängden tillskottsvatten i ledningar och risken för medföljande negativa konsekvenser finns det behov av framtagande av handlingsplan för tillskottsvatten. Det finns även behov att se över pumpstationer och eventuellt vidta åtgärder för att minska risken för bräddningar.

Åtgärder kopplade till ledningsnät och den tekniska anläggningen sammanställs i Tabell 3.

Tabell 3 Åtgärder för ledningsnät och den tekniska anläggningen.

Åtgärd	Motiv	Tidplan	Ansvarig
Framtagande av förnyelseplan	Bibehålla/öka förnyelsetakt, planering av långsiktiga investeringar m.m.	2024–2026	VMVA
Fortsatt arbete för minskning av läckage av dricksvatten	Minska vattenförluster genom att hitta och åtgärda läckage och läckor i dricksvattenledningar.	2024–2028	VMVA
Framtagande av handlingsplan för att minska tillskottsvatten	Minska mängden ovidkommande vatten i spillvattenledningar samt risken för översvämning, utsläpp av orenat spillvatten till recipienter osv.	2027	VMVA
Översyn av pumpstationer	Eventuellt vidta åtgärder för att minska risken för bräddningar.	2024–2026	VMVA

2.5 Dagvatten

Det finns ett flertal verksamhetsområden för dagvatten inom Arboga kommun. Dagvatten leds vanligen bort från fastigheter via dagvattenledningar till närmaste vattendrag eller sjö där Arboga tätort avleds till Arbogaån. Fastighetsägare kan också ta hand om dagvattnet på sin egen fastighet.

Dagvattenfrågorna sträcker sig över de olika förvaltningar. I Arboga kommun har Kommunstyrelseförvaltningen ansvaret för de övergripande frågorna och Samhällsplaneringsenheten ansvarar för att planera dagvattenhanteringen när det kommer till utbyggnad. VMVA ansvarar för driften av VA-anläggningen för dagvatten.

Arboga arbetar för en god dagvattenhantering. För kommunens mål och strategier kring dagvattenfrågor hänvisas till *Arboga Dagvattenstrategi 2023–2033* (KS 2024-05-24). Arboga kommun har även en handbok för dagvatten, *Dagvatten, så funkar det! En handbok för kommunen* (2023),

som innehåller vägledning och stöd till arbetet med en hållbar dagvattenhantering.

2.5.1 Framtida dagvattenhantering

Kraftiga regn och skyfall förekommer redan i dagens klimat och dess intensitet och återkomsttid beräknas öka till följd av ett förändrat klimat. Den nyligen antagna dagvattenstrategin ska integreras i kommunens dagvattenarbete för att hantera detta. Ett sätt att säkerställa detta vid nybyggnation är att se till att det genomförs en dagvattenutredning med hänsyn till dagvattenstrategin vid nya detaljplaner.

Även enligt *Klimatstrategi för Arboga kommun 2021–2030* ska kommunen verka aktivt med att förbättra den ekologiska och kemiska statusen för vattendragen, se över och minska riskerna för att föroreningar ska spridas vid översvämningar samt minska risken för befintlig bebyggelse att översvämmas genom exempelvis smarta dagvattenlösningar.

Arboga är en av Sveriges äldsta städer och en stor dagvattenutmaning i framtiden kommer finnas inom de befintliga områden där det idag är svårt att hantera en ökad dagvattenbelastning. För att förebygga översvämningar arbetar Arboga med att begränsa belastningen till det befintliga dagvattennätet. En kartläggning av riskområdena för betydande påverkan av dagvatten ska genomföras och en handlingsplan för en hållbar dagvattenhantering inom dessa områden ska tas fram.

Åtgärder kopplade till dagvatten sammanställs i Tabell 4.

Tabell 4 Åtgärder för dagvatten.

Åtgärd	Motiv	Tidplan	Ansvarig
Integrera dagvattenstrategin i planering och byggande	Uppnå de strategierna och målen som anges i Arbogas nya dagvattenstrategi.	2025	Arboga kommun, Samhällsplanering senheten
Genomför dagvattenutredning vid nya detaljplaner	Säkerställ att dagvattenhantering sker i enlighet med Arbogas dagvattenstrategi.	2024–2028	Arboga kommun, Samhällsplanering senheten
Dimensionering av nya dagvattenledningar enligt branschstandard	Säkerställa kapacitet för bortledning av dagvatten och förebygga översvämningsskador som beror på anläggningen.	2024–2028	VMVA

Handlingsplan för en hållbar dagvattenhantering vid befintliga områden	Förebygga översvämningsrisker och förhindra skador på liv och egendom vid befintliga bebyggelse.	2027	Arboga kommun
--	--	------	---------------

2.5.2 Dimensionering nya dagvattenledningar

Inom verksamhetsområdet för dagvatten ansvarar VA-huvudmannen för att ordna de ledningar och andra anordningar som behövs för bortledning av dagvatten.

Nya duplikatsystem ska enligt branschstandard dimensioneras för att kunna omhänderta ett dimensionerande regn, och återkomsttiden som är dimensionerande beror på hur tätbebyggt området är.

Tabell 5. Återkomsttider för regn som utgör minimikrav vid dimensionering av nya dagvattensystem (duplikatsystem) enligt branchorganisationen Svenskt Vatten (Svenskt Vatten, 2016).

Nya duplikatsystem	VA-huvudmannens ansvar	
	Återkomsttid för regn vid fylld ledning	Återkomsttid för trycklinje i marknivå
Gles bostadsbebyggelse	2 år	10 år
Tät bostadsbebyggelse	5 år	20 år
Centrum-och affärsområden	10 år	30 år

Vid dimensionering av nya system är kravet 10-årsregn i gles bostadsbebyggelse, 20-årsregn i tät bostadsbebyggelse och en återkomsttid på 30 år i centrum- och affärsområden. Eftersom dimensionering av dagvattenanläggningar baseras på historiska nederbördsdata så måste hänsyn tas till bedömningar av framtida öknings av nederbörden till följd av klimatförändringar. Detta hanteras genom att man lägger på en klimatfaktor 1,25 på de dimensionerande regnen. Bedömningen bör göras utifrån det senaste kunskapsläget, presenterat av SMHI.

2.6 Förutsättningar för att driva VA-verksamhet

Utöver fungerande tekniska anläggningar krävs det andra förutsättningar för att klara av att leverera långsiktigt hållbara vattentjänster. Exempel på detta är ekonomi, personal, kommunikation, strategisk planering med mera.

VA-verksamheten är en avgiftsfinansierad verksamhet som ej får gå med vinst över tid. VA-avgifterna består av engångsavgifter (anläggningsavgifter) och periodiska avgifter (brukningsavgifter). Alla som har kommunalt vatten och avlopp ingår i VA-kollektivet. VMVA ansvarar för driften av VA-anläggningar i Arboga kommun och är självfinansierad, vilket innebär att inga skattemedel skjuts till för att täcka verksamhetens utgifter. De avgifter som tas i taxan ut motsvarar kostnaderna. Det är kommunfullmäktige i Arboga som beslutar om taxor i Arboga.

Idag finns det kompetent personal men resurser är begränsade, speciellt gällande projektledning, byggledning och processteknisk kompetens. Det finns även utmaningar med rekrytering av personal.

2.6.1 Framtida förutsättningar för att driva VA-verksamhet

Det råder brist på VA-kompetens och VA-ingenjörer i Sverige, och enligt Svenskt Vatten¹ riskerar denna brist att bli större. Det finns således både behov av att utreda om den nuvarande organisationen behöver utökas med nya resurser och att samtidigt se till att bibehålla och utveckla den kompetens som finns idag.

En utbyggnad av den kommunala VA-anläggningen kan innebära stora investeringar vilket i sin tur innebär behov av ökade VA-avgifter. I Arboga kommun finns behov av investeringar dels för en utökning av anläggningen enligt utbyggnadsplan och dels en framtida hållbar VA-anläggning. Det bör även ses över att samtliga fastigheter som ligger utanför verksamhetsområde men är anslutna till kommunalt VA har ett avtal upprättat.

Kraven på ökad säkerhet och sekretess utifrån en förändrad världsbild förväntas att öka än mer i framtiden. Dessa frågor bör integreras i den ordinarie kvalitetsarbete. Det är även viktigt att personalen hållas utbildad om ämnen.

Tabell 6 Åtgärder gällande förutsättningar för att driva VA-verksamhet.

Åtgärd	Motiv	Tidplan	Ansvarig
Utredning av behov av rekrytering och kompetensutveckling inom VA	Bibehålla, utveckla och rekrytera personal och kompetens inom VA.	2025	VMVA

¹ [Kompetensförsörjningsanalys av VA-branschen - Svenskt Vatten](#)

Utveckling av VA-taxan	Täcka kommunens långsiktiga ekonomiska behov vid VA-utbyggnad och åtgärder i befintliga VA-system.	2024-2025	VMVA
Genomgång av avtalskunder utanför verksamhetsområde	Säkerställa att kostnader för fastigheter utanför verksamhetsområdet regleras genom avtal.	2025	VMVA
Integrera säkerhet och sekretess som en del av den ordinarie kvalitetsarbete	Skydda känslig information.	2025	Arboga kommun
Skapa en förvaltningsplan och organisation för Vattentjänstplanen där uppföljning och revidering hanteras	Möjliggöra att krav som finns uppfylls.	2025	Arboga kommun

3 Skyfall

När det allmänna dagvattensystemet är fullt rinner dagvattnet ut på markytan och då är det upp till hur bebyggelsen och marken är utformad och höjdsatt som avgör vilka konsekvenserna blir. En genomtänkt höjdsättning och bebyggelse leder vattnet mot lågpunkter där vatten kan samlas utan att skador uppstår. För att beskriva påverkan på den allmänna anläggningen vid skyfall måste först definitionen av skyfall göras.

Skyfall definieras av SMHI som regntillfällena med minst 50 mm på en timme eller minst 1 mm på en minut (SMHI, 2021). Arboga kommun arbetar med samma definition på skyfall som SMHI, det vill säga ett regn på minst 50 mm/timme eller 1 mm/minut. Arboga kommun ska planera utifrån en säkerhetsnivå motsvarande ett regn med återkomsttid på 100 år (med klimatfaktor 1,25). Detta betyder att ny bebyggelse planeras så att den inte tar skada eller orsakar skada vid en översvämning från ett 100-årsregn. Detta innebär att åtgärder för att hantera regn med återkomsttid på mer än 100 år genomförs inte eftersom det inte bedöms som samhällsekonomiskt försvarbart. Regnvolymen för ett så kallat 100-årsregn varierar beroende på regnets intensitet och varaktighet.

SMHI och Länsstyrelsen i Västmanland har samverkat i att ta fram underlag för att underlätta klimatanpassning och därav gjort en studie av

ytavrinningsförhållandena för hela Västmanland, där inkluderat Arboga kommun. Resultatet redovisas i flera kartskikt som beskriver:

- Låga områden med större djup än 0,2 m samt större area än 50 m² (uppdelat i två kartlager: djup > 0,2 respektive > 1m)
- Flödeslinjer redovisas för flödesvägar med uppströms area större än 1000 m² (Uppdelat i två kartlager: uppströms area > 1000 m² respektive > 30 000 m²)

Vid skyfall kan den allmänna anläggningen påverkas och störningar i vattenförsörjning och avlopp uppstå. En vattentjänstplan ska således innehålla kommunens bedömning av vilka åtgärder som behöver vidtas för att de allmänna VA-anläggningarna ska fungera vid en ökad belastning på grund av skyfall.

3.1 Påverkan på den allmänna anläggningen

Arboga kommun har inte utfört någon strategisk analys av påverkan på den allmänna anläggningen vid skyfall utifrån befintlig lågpunktskartering som finns tillgänglig. Inom kommunen finns dock praktiska erfarenheter kring hur situationen ser ut.

Det finns inga erfarenheter av att dricksvattenförsörjningen påverkats negativt under tidigare kraftiga nederbördstillfällen. Ingen påverkan har heller kunnat konstateras på råvattenkvalitén.

Det finns historiska problem med bräddningar av framförallt pumpstationer för spillvatten på grund av överbelastning med hänsyn till tillskottsvatten i spillvattensystemet. Anledningen till bräddningarna har varit ett för högt inflöde till anläggningen och inte på grund av att pumpar med anledning av strömavbrott inte varit i bruk vid pumpstation.

Det har tidigare konstaterats källaröversvämningar inom kommunen. En utredning är pågående för att definiera orsak till erhållna problem.

3.2 Åtgärder för att den allmänna VA-anläggningen ska fungera vid ökad belastning på grund av skyfall

Sannolikheten för skyfall ökar till följd av klimatförändringarna. Det innebär att förebyggande åtgärder är viktiga för att säkra funktionen av den allmänna VA-anläggningen vid skyfall. Det kan vara pumpstationer, elnätsstationer som är kritiska för funktionen av den allmänna VA-anläggningen eller renings- och vattenverk. Utifrån analysen bör en prioriteringsordning fastställas gällande de åtgärder som anses vara viktigast och ha störst påverkan vid händelse av ett skyfall.

Identifierade behov av åtgärder för att den allmänna VA-anläggningen ska fungera vid ökad belastning på grund av skyfall.

Tabell 7. Åtgärder gällande att den allmänna VA-anläggningen ska fungera vid ökad belastning på grund av skyfall.

Åtgärd	Motiv	Tidplan	Ansvarig
Analysera befintlig lågpunktskartering i förhållande till VA-anläggningar	Utvärdera om och isåfall vilka anläggningar som har störst risk att översvämmas vid händelse av ett skyfall. En prioriteringslista kan upprättas beroende på sannolikhet och potentiell konsekvens av specifik händelse.	2025– 2026	VMVA
Ta fram en skyfallskartering	Det finns en befintlig lågpunktskartering. På sikt föreslås en skyfallskartering tas fram för att skapa sig ett bättre planeringsunderlag att utgå ifrån planläggning och prioritering av skyfallsåtgärder.	2024– 2028	Arboga kommun
Öka förnyelsearbetet för att minska andelen tillskottsvatten	Minska risken för bräddning av spillvattennätet och därmed läckage av orenat spillvatten	2024– 2028	VMVA

4 VA-utbyggnadsplan

För att Arboga kommun ska uppnå sitt mål kring befolkningsutveckling behövs det hundratals nya bostäder innan 2030. Samtidigt behövs det utbyggnad av det kommunala dricksvatten- och avloppsnätet. VA-utbyggnadsplan beskriver förutsättningarna för och behovet av utbyggnad av vattentjänster i kommunen.

4.1 Kommunens skyldighet

Kommunen har en skyldighet att ordna vatten- och avloppstjänster i ett större sammanhang med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön regleras enligt 6 § lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster (LAV).

6 § Om det med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön behöver ordnas vattenförsörjning eller avlopp i ett större sammanhang för en viss befintlig eller blivande bebyggelse, ska kommunen

- 1. bestämma det verksamhetsområde inom vilket vattentjänsten eller vattentjänsterna behöver ordnas, och*
- 2. se till att behovet snarast, och så länge behovet finns kvar, tillgodoses i verksamhetsområdet genom en allmän va-anläggning*

I praktiken innebär detta att kommunen är skyldig att bygga ut vatten och avlopp om det finns en samlad bebyggelse som enligt praxis är ca 20–30 fastigheter och att det finns behov av vatten och avlopp för att skydda människors hälsa eller miljön. Men det kan vara aktuellt även vid färre fastigheter om det finns särskilda hälso- eller miljöskäl.

4.2 Kopplingen till den fysiska planeringen

Fysisk planering handlar om att bestämma hur mark- och vattenområden ska användas. Det finns en stark koppling mellan planering av VA-utbyggnad och kommunens fysiska planering såsom översiktsplanering. Som en del av den kontinuerliga översiktsplaneringen antog kommunfullmäktige Planeringsstrategi för Arboga kommun i februari 2024.

Enligt Planeringsstrategin är tillgången och fortsatt kapacitet till vattentjänster god inom stadskärnan och de prioriterade utbyggnadsområdena. Detta omfattar Arboga tätort, Götlunda, Lunger/Lungersudde och Hällarna. Tillgången till vatten och framför allt

släckvatten i Medåker gör att fortsatt exploatering kan försvåras där. Vattentjänster saknas även till utbyggnadsområdena Hamre, Mariedal och Silverlingska Hagarna, därav bör dessa områden få lägre prioritet för exploatering.

Områden som inte utgör en samlad bebyggelse idag men som exempelvis ligger nära ett befintligt VA-verksamhetsområde och/eller utgör ett utvecklingsområde i översikts- eller detaljplan beaktas. I sådana områden kan behovet av en VA-lösning i ett större sammanhang bli aktuell i framtiden. Det är därför viktigt att det finns en plan för en långsiktig hållbar VA-försörjning.

4.3 Bedömning av behov och prioritet

Med ett områdes behov avses behovet av samlade åtgärder för en långsiktig hållbar VA-försörjning. Ett områdes behov beror av flera olika faktorer, däribland bostads- och boendeuppgifter, omgivning av skyddsvärd natur, befintlig VA-lösning samt avloppsstatus. Även statusen på närliggande recipienter bedöms.

För viss bebyggelse kan det vara mer lämpligt att anordna lokala lösningar som till exempel gemensamhetsanläggningar. Att lokala lösningar är mer lämpade för vissa platser kan bland annat bero på att områdets fysiska förhållanden bidrar till att en anslutning till befintligt reningsverk eller vattenverk är svårt att genomföra. Enligt Planeringsstrategin ska kommunen sträva efter gemensamhetsanläggningar för bebyggelseområden utanför VA-nätet.

De områden som har identifierats och bedöms som kommunens skyldighet enligt 6 § LAV att bygga ut vatten och avlopp föreligger redovisas i Tabell 8. Avseende prioritering bedöms områden enligt nedan:

- **Prioriteringsgrupp 1:** Område med behov enligt 6 § LAV.
- **Prioriteringsgrupp 2:** Område som kan ha behov av en förändrad VA-struktur och behöver utredas vidare för en bedömning om det omfattas av 6 § LAV.
- **Prioriteringsgrupp 3:** Område där behov inte föreligger enligt 6 § LAV. Området bedöms idag ha lämpliga förhållanden för enskilt VA.

Idag finns det inga utbyggnadsområden i prioriteringsgrupp 1 och ett område, Nannberga hamn, som är prioriterat till grupp 2.

Tabell 8 Förutsättningar för och prioritering av VA-utbyggnad.

Område	Områdesbeskrivning	Prio-grupp
Nannberga hamn	<p>Nannberga fritidshusområde bedöms motsvara kriterierna för samlad bebyggelse.</p> <p>En gemensam lösning för vatten och spillvatten bör åstadkommas i området, viktigt är att alla fastigheter ansluts. Bildas ingen gemensam lösning bör frågan om bildande av VA-verksamhetsområde aktualiseras.</p>	2
Måla	<p>Bedöms inte omfatta samlad bebyggelse. Enskilda lösningar, och även eventuella gemensamma lösningar, kan medges.</p>	3
Fåfångsviken/del av Måla	<p>Består av ett fåtal fastigheter med ett flertal fritidshus. Enskilda lösningar ska prövas med hänsyn till områdets känslighet. Eventuella gemensamma lösningar kan även medges.</p> <p>Området är utpekad som LIS-område i Arboga kommuns översiktsplan med utblick mot 2030. Vid en framtida planläggning ska eventuellt ökat behov av kommunal VA-försörjning beaktas.</p>	3
Borhammars udde	<p>Bedöms inte omfatta samlad bebyggelse. Merparten av byggnaderna i området är belägna på mark som Arboga kommun arrenderar ut för fritidsändamål och det råder förbud mot enskild anläggning. Dricksvatten erbjuds arrendatorerna vid servicebyggnaden i Hällarnas fritidshusområde.</p> <p>Vid en framtida planläggning ska eventuellt behov av kommunal VA-försörjning beaktas.</p>	3
Hästnäs	<p>Hästnäs motsvarar kriterierna för samlad bebyggelse. Området förses idag genom en gemensamhetsanläggning för vatten och spillvatten som drivs av samfällighetsförening.</p> <p>Området är utpekad som LIS-område i Arboga kommuns översiktsplan med utblick mot 2030. Vid en framtida planläggning ska eventuellt behov av kommunal VA-försörjning beaktas.</p>	3

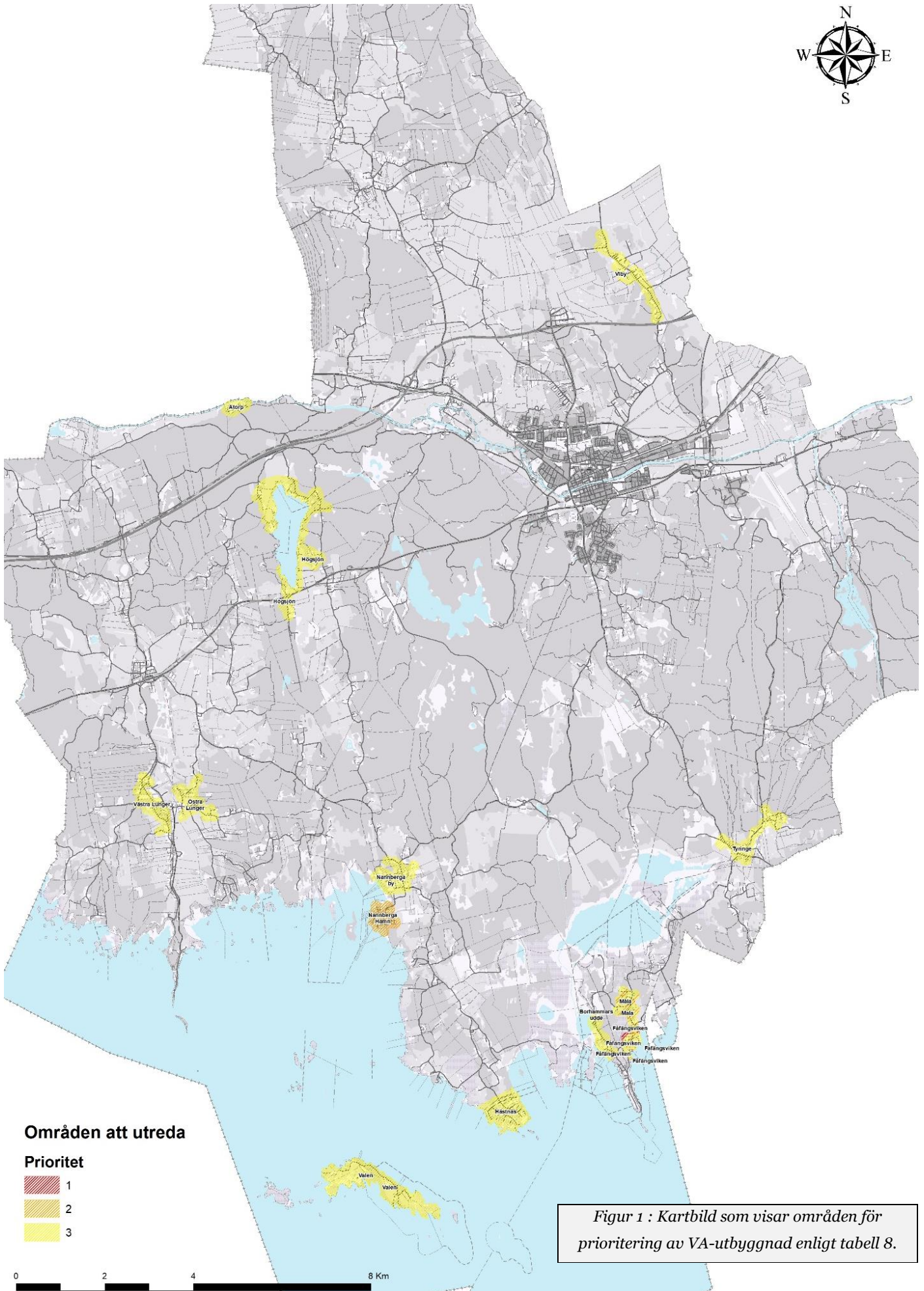

Nannberga by	<p>Huruvida Nannberga by kan betraktas som samlad bebyggelse enligt Länsstyrelsens kriterier eller ej finns inget entydigt svar på.</p> <p>Området har en hållbar lösning och förutsättningarna för fortsatt enskilda lösningar är goda.</p>	3
Valen	<p>Ön Valen ligger i skyddsvärd natur och i en känslig recipient, Hjälmarens. Bebyggelsen på ön är ejsamlad och andelen fastigheter/permanentboende låg.</p> <p>Området ligger inom sekundär zon i Arboga kommuns förslag till vattenskyddsområde för Hjälmarens.</p> <p>Då bebyggelseutveckling inte är aktuellt i området kan behovet av VA-försörjning fortsatt tillgodoses genom enskilda lösningar. Det är viktigt att områdets värden samt recipientens känslighet beaktas i samband med fortsatt prövning av enskilda anläggningar.</p>	3
Tyringe	<p>Bedöms inte omfatta samlad bebyggelse.</p>	3
Östra Lunger	<p>Bedöms inte utgöra en samlad bebyggelse.</p> <p>Vatten- och reningsverket i Lunger har kapacitet att försörja ytterligare abonnenter vid ett eventuellt framtida behov och en utveckling av bebyggelsen i området.</p>	3
Västra Lunger	<p>Bedöms inte utgöra en samlad bebyggelse.</p> <p>Vatten- och reningsverket i Lunger har kapacitet att försörja ytterligare abonnenter vid eventuellt framtida utveckling av bebyggelsen i området och behov.</p>	3
Högsjön	<p>Ett antal fritidshus belägna på ett fåtal fastigheter. Möjligheterna till anslutning till kommunalt vatten- och avloppsledningsnät är små.</p> <p>Området är inte aktuellt för bebyggelseutveckling enligt Arboga kommuns översiktsplan med utblick mot 2030. Vatten och avlopp kan med fördel lösas gemensamt av fastighetsägare i delar av området, dvs gruppvis gemensamma lösningar.</p> <p>Det är viktigt att områdets värden samt recipientens känslighet beaktas i samband med eventuell</p>	3

	nybyggnation och fortsatt prövning av enskilda anläggningar.	
Åtorp	I området finns ett antal fritidshus. Möjligheterna till anslutning till kommunalt vatten- och avloppsledningsnät innebär omfattande ledningsbyggnation och är inte realistiskt. Vatten och avlopp bör lösas gemensamt av fastighetsägarna.	3
Viby	Bedöms inte omfatta samlad bebyggelse. I Viby har fastighetsägare tidigare undersökt möjligheterna till en gemensam lösning. Kan ingen gemensam lösning åstadkommas ska enskilda anläggningar fortsatt medges.	3

Områden att utreda

Prioritet

- 1
- 2
- 3

Figur 1 : Kartbild som visar områden för prioritering av VA-utbyggnad enligt tabell 8.

4.4 Tillsyn av enskilda avlopp

I Arboga har Västra Mälardalens Myndighetsförbund (VMMF) ansvaret för tillsynen av enskilda avlopp. I dag är alla enskilda avlopp i kommunen inventerade. De avloppsanordningar som bedömdes som bristfälliga har inspekterats och till stor del åtgärdats. Det fortsatta arbetet är inriktat på att ställa krav på åtgärder för de avloppsanordningar som fortfarande har brister och att inspektera äldre avloppsanordningar. Ansökningar av enskilda lösningar i områdena i väntan på VA-utbyggnad hanteras enligt gällande riktlinjer.

De enskilda VA-lösningar som finns för bebyggelse utanför det kommunala VA-nätet är fastighetsägaren ansvarig för anläggande, drift och skötsel av sina egna anläggningar. Idag bedöms de som inte finns i prioriteringslistan ha godtagbara lösningar och inte vara föremål för bevakning eller utredning utifrån 6§ i vattentjänstlagen.

Ordförklaringar

Allmän VA-anläggning:	En va-anläggning över vilken en kommun har ett rättsligt bestämmande inflytande och som har ordnats och används för att uppfylla kommunens skyldigheter enligt denna lag.
Anläggningsavgift:	Engångsavgift för täckande av en kostnad för att ordna en allmän va-anläggning.
Avlopp:	Bortledning av dagvatten och dränvatten från ett område med samlad bebyggelse eller från en begravningsplats, bortledning av spillvatten eller bortledning av vatten som har använts för kylning.
Brukningsavgift:	Periodisk avgift för täckande av drift- och underhållskostnader, kapitalkostnader för investeringar eller andra kostnader för en allmän va-anläggning som inte täcks av en anläggningsavgift.
Dagvatten:	Regn- och smältvatten som kommer från tak, dränering, gator, gräsmattor och parkeringsplatser.
Enskild anläggning:	En va-anläggning eller annan anordning för vattenförsörjning eller avlopp som inte är eller ingår i en allmän va-anläggning.
Enskilt avlopp:	Anläggning för rening av avloppsvatten som inte är eller ingår i en allmän VA-anläggning.
Förnyelsetakt:	Förhållandet mellan den totala längden på ledningsnätet och längden av de ledningarna som förnyats årligen.
Gemensamhetsanläggning:	Flera fastighetsägare kan tillsammans bilda en samfällighet och dela enskild avloppsanläggning. Denna kallas ofta för gemensamhetsanläggning. Ägandet och driften ligger på samfälligheten.
VA-huvudman:	Den som äger en allmän va-anläggning

Tillskottsvatten:	Vatten i avloppsledningar som inte är rent spillvatten, t.ex. dagvatten från läckande vattenledningar. Kallas även ovidkommande vatten.
Vattenförsörjning:	Tillhandahållande av vatten som är lämpligt för normal hushållsanvändning.
Vattentjänster:	Vattenförsörjning och avlopp (VA)
Verksamhetsområde:	Det geografiska område inom vilket en eller flera vattentjänster har ordnats eller ska ordnas genom en allmän va-anläggning

Samrådsförslag